

DE VINI NOBILITATE.

CAPVT QVINTVM.

NObilitatem Vini quamquàm superiora patefecerint abundè, non demonstrarunt tamen, nisi obiter. Neccessaria ob id præsens particula in qua studiosi ac ferio præstantiam eius perscrutati, tantùm eminere dignitate ac precio vini nostra hæc negocia exploratum fiat, quantùm affurgere Nobilitate, vinum contestabimur. Duo verò huic conatui subseruient. Æstimatio Clarissimorum deoscriptorum: & Fructus quos humanæ conferat ebibitum Vitæ. Huic (quod ad æstimationem) tantùm attribuisse creditur Esculapius vt æqua id cum Numinibus lance statuerit. Afclepiades condito volumine, vini vtilitatem, Deorum vix æquari potentia scribit. Platonis suffragatur item bracteata semper sententia, ingenio ac viribus temperato vini calore fomentum, suffici mirificum approbantis. Idem datum aliò scribit, non quidem ad infaniendum, siue debaccandum; ac verò ad pudorem concipiendum, & sanitatem, ac vires comparandas. *(p. 18)* Aiunt si quidem vulgares, oblatum Libero patri à Iunone Nouerca vinum, quò mentem filij deturbaret; indè postmodum ab eodem Libero, in cæteros diffusum, quò cæterorum baccatione, suam ipse cohonestaret dementiam. Aliter longius Plato: propinatum quidem Baccho vinum à Iunone, ad mentis docet deliria: at verò promulgatem indè in cæteros homines à Baccho, ad mentis firmitudinem: vt scilicet, quam infantiam fenserit Iuno coinquinare dementia, studeat Bacchus per vinum, & Mera, roborare salute, securitateq; ac neruis stabilere. Repetit aliò, vinum à Deo hominibus contributem. Quasi remedium aduersus senectutem, vt redire ad iuuentutem videantur, & mæstitæ eos capiat obliuio. Homerus eximius vbique vini præco. Libatum alij ferunt in Priscorum sacrificijs, quo mentis integritas, à dolo & mendacio seiungeretur: innuendo per huiusmodi placita, mentis & morum ingenuitatem parari per vina; vnde illud Platonis dictum, Vinum semper viridicum. Chijs, quia primum

inuentum Nigrum, ob id per leges donatis à Romanorum Republica prærogatiuis quàm plurimus. Nicerati Nobili Epigramate certum, eleganti Poetæ magnus equus vinum: Aquam bibens non firmè bonum producas carmen. Illud quoque mirum in vini laudes.

Balnea, Vina, Venus, corrumpunt Corpora nostra.

Sed vitam faciunt, Balnea, Vina, Venus.

Alcæus, & Comicus Aristophanes, vino madidi pangendis inuigilabant Poematis. Multi præterea vino se proluentes, in hostem depugnarunt illustrius. Nulli in summa fluit Calamus, cui si non torpeat palatus, nõ floreat, & gestiat in vinum hiatus. Pauca igitur sufficiant hæc vini æstimationis testimonia, custodita tantum senio ac viribus, vt veluti phalægis nequeant à vini fugo vlllo, aut perdi, aut confundi. Quos modo vberes fructus humano porrigat Corpori ebibitum, inutile fortassis repetere: passim istud per opus, & frequentius repetiros. Anima nostra, Corpus pariter, tunc segnes quando frigida: quæ ambo ad robur ac Vitam, Vinum calefacit, testimonio Platonis. Qui velit Naturæ copiam, Artem, & studium hominum pro Vita, ac voluptatibus in vnum coniuncta contueri perquirat anxius, quantum velit, in solo vino tanta admirabitur. Nullibi si quidem ad vtranque fortunam promptior, ac maior homini occasio, (p. 19) quàm ex vino præsto est, si Marcello Virgilio auctoritatis aliquid concedas; si pariter Aristoteli 30. Problem. docenti temet subieceris: pro mensura namque Caloris, mores varij; ijs verò Fortuna diuersos aperit vultus. Vinum dedit hominibus Semele, & Iouis filius, quod obliuia dolorum inducit, Alcæus: & aliàs. Non oportet malis animum dedere, Nihil enim proficiemus, si materenos affecerimus, ò Bacchi, sed remedium præstantissimum est, vinum afferentes inebriari. Vinum (Diosc. docente) quod purum, nec admixta re aliqua sit, natura austerum, communiter hæc præstat: califacit, facillimè digeritur, & stomacho vtile est, cibi appetentiam excitat, corpus alit, somnum conciliat, vires firmat, & amabili colore cutis bonitatem illustrat. Quantum verò in Medicinæ subsidia valeat, tum aduersos Venena, cum etiam contra grauiora per se nascentia Corporis mala palam faciunt sequentia eiusdem Diosc. contextus, cuncta tum Pharmaca, tum Cibaria quàm longissimè precio, ac commendatione exsuperantia. Cibi denique ac potus vim insignem, tradunt vino ingentam; Venerem iunxerunt indissolubili semper societate sapientiores Baccho. quo quidem in Emblemate, significarunt Naturam ipsam, per Venerem indicatã, in qua humoris femina, absque vino persistere non posse, siue etiã si per Veneram, gratias & læta viuendi susceperunt. Vnde illa Lucretij decantantur.

*Æneadum genetrix hominum Diuumq; voluptas.
Alma Venus. Cæli subter labentia signa
Quæ Mare Nauigerem, quæ terras frugiferentes
Concelebras. per te quoniam genus omne animantum
Concipitur, visitque exortum lumina Solis. &c.*

Abſq; vino tot pulchriora demi, crediderunt. Baccho, alij tanta tribuerunt, quanta Phebo; quinimò & maiora per Marſilium Ficinum, nam binos iſtos celebrauit indiuiduos fratres, & ferè idem. At Bacchum præpoſuit ſemper ipſi Phebo. Phebus quidem inquit ipſe; ipſa ſphæræ illius Anima: ſphæra verò Bacchus: immo & Phebus eſt totus ipſæ ſphæræ circus; Bacchus autem eſt flammeus ille in hoc circo circulus; immò vero Phebus eſt alium in hoc flammeo globo lumen: Bacchus verò exiſtet ibidem ſalutaris ex lumine calor. Venerem præterea Adonidem exarſiſſe, ſcribunt ſapientes, qui Bacci celebritatibus in[dulſe]ferunt (p. 20) Adonidem verò Bacchum eſſe opiniati ſunt præ cæteris Plut. 5. Sympos. vt indicent Veneram, & Gratias ſemimortuas ſine vino: idq; potiſſimùm ad pulcritudinem & magnitudinem ſuam opotare Venerem. Eundem Chorearum Artificem & Bellorum Ducem peritiſſimum finxerunt, voluptatem ſcilicet, ac ſerij Opificem eximium. Filium denique Iouis, Sublimiora iſtis, in Ebrietatis, ac Cordialitatis examine perueſtigata. (pp. 17-20)

::

DE FVLVO VINO, ET De eius Viribus Interprete Colore.

CAPVT VNDECIMVM.

FVluus Vini Color, longè abeſt ab Albo, & Flauo, & ſi videatur primo adſpectu confors ambrorum. Albedo nihil (p. 35) emicat luminofi. Flauities obiectat quandam flamnieitatem. Fuluites aerem, ac rutilantē vibrat igneitatē. Cum Albo igitur non conuenit. A Flauo, in hoc ſciugatur, quod flammeitas in illo, in hoc autem fax radorum fulminans. Admouens ergo oculis tuis delectabilem

huius vini laticem, attendas fulgori: siq; eructet fax illa splendorem, Fuluum enuncies. Come non aliter Leonum, quæ rutilant ignem, Fuluæ dici assolent. Et idem Sol, quoniam excutit subtilissimos radios, fulgere dicitur, & fuluo Colore distinctus prædicatur. Tale huiusmodi vinum, veluti solis receptaculum, siue etiam solis æmulam, illa accumulatur in se attributa, quibus Sol, Orbus Vita ditatur; illasq; gratias comportantibus elargitur, quales Sol, viuentibus cōpensat. Huic affusa circumiacēt bona cuncta, quæ cultu solent numerare suo Poetæ. Diuitas in summa omnes in hoc liquore aperuit Natura, Homini prodiga Vitæ: infuditque huc veras epulas, & luxus cum Vita commiscuit. Non quidem indistinctum humoris genus, nec multum pellici à Terræ Minera ex materno Vitis vtero, in huius generatione credendum est, sed paucam coctiorem illum, atq; delictiorem. munera, quæ & Terræ alicui cōcessit Cæli elementia, & Viti illi, Glebæ salubritas, atq; prosperitas elargita est. Succum deinde hunc, tam insigni cum Arte elaborauit cum Vite, Solis radius, vt fulgorem, ac Nitorem proprium, in huius tabernacula visus sit coniecisse. Plenum istud radijs Solaribus, gerit in gremio sui influentis Cæli, diuitias famosiores. Hæc vina ea æxistimes, quæ Aristot.30.Problem.3.Meteo.incendere mentem dicebat. Hæc quæ Aphrodifeus Temite appellauit. Hæc per Antonomasiam vina: quæ calido pollent vitali: quæ pota refeciunt, odorata exhilarant, visa inuitant, tractata poculis spiritus augent, ficcata calicibus, cogitatiuam excitant, diffusa per viscerum rempublicam, corda depurant, mentem acuunt, animant. Vina huiusmodi ditant Corpora, Caloris specie vitali, quippe que benignioris adspæctus Planetarum receperunt puriores influentias, & tanquàm hospicia quædam dignissima lucis cælestis, feruarunt illam hospicio, atq; indissolubiter ad dissolutionem vsq; detinuerūt. Nutriunt hæc, familiari quo donantur commercio cum Corporis nostri compositione: quæ ideo quam citissimè, vt sensus ostendit, in sanguinem transmigrant: quæuè spiritus nostros, tam vitales, (p. 36) quàm animales, vt infrà ostendam excudunt propinata. Hæc annos quàm longissimos comopotantibus enumerant: & opportunè atq; iusta cum lance libata queum ad seculorū apicem perducere, integris cum sensibus, & cum animi securitate. Tot inquam bona Fuluum Homini infundit: quoniam fortassè purissimus, cælestisque ille est Calor, quem Fulua coercent: sicuti purissimus, cælestisque; noster quem corda concludent. Nulli tamen dubium ex Fuluis alia meliora, alia inferiora pro loci, pro cultura, pro seruationis, pro confectionis eius multiplici structura. Sed quæ perorat nostra Oratio, ea sunt Fulua, quæ supremum locum pertingunt nobilissimorum: quorum magnificentissima extitit Terra Phalernis illis

liberalissima Pucinis, facundissima Cretenfibus: illa inquàm sunt quæ toto in Orbe quæfita auxere luxum Regijs, contulereq; annos Regibus: illa madefecère mentes Poetarum, fummos & minimos incendere, qui concinnerunt hymnos, extruerunt togatas elegos tanti liquoris gloriam ac maiestatem culminantia: illa tandem, quæ alimentorum scepra tenent, quæ spumantes reddunt menfas, quæ opulencia cælesti laborant, quæ tandem sydus adfunt Vitæ humanæ, numen felicitati. Marina huius generis delibantur plurima, nõ obfcura ob nobilitatem fulgoris, nec vulgaria, ob gestientes fuauiffimos spiritus. Montuofa non pauca celebrantur fimilia, ijsdem titula acceptiffima. Planis quoquè in Terris non defiderantur pleraque. Horum qui damnant vsum, modum immodicum condemnant: at qui laudant potum, modum commendant, & fructum intuentur. Sthomaco aduenit fuauiffimum; Cordi, Cordiale: Cerebro fulcimen: menti sydus: hepatis robur: Venis spiritus: intestinis folatium: faucibus gratiæ: vniuerso deniq; Corpori columen, ac firmamentum. Hoc Fuluum Vinum, acuit, stimulat, actuat. Indigestos ergo liberat: graues excitat: tardos mouet. Hoc silentibus suggerit verba: hoc struit memoriam obliuiofis. In summa Temete noc, timorem omnem à pectore pellit, vnde vera illa Epicuri felicitas erupit, qua confidere femper, lætari femper, & festam perducere Vitam conceditur. Cuius mensuram, vbi de Ebrietate definitam perleges. (pp. 34-6)

::

DE ESSENTIA ET ORIGINE Saporum.

C A P V T XXV.

IAM tempus adest, vt poculum exsiccemus. Eius quandoquidem Colorem cum fuerimus contemplati: Consistentiam cum perlustrauerimus: spiritum explorati, quid amplius restat, nisi saporem degustare, labijsq; natantibus, liquorem tandem delibare? A primordijs, vsq; Orientis medicinæ, munus interpretis reconditarum facultatum simplicium, concessum est vnifapori: tantumq; fapori post illud tempus detulerunt authoritatis, cuiuslibet sectæ Medici, vt Radicibus, Germinibus, Plantis, Floribus, Fructibus, Liquoribus, Fossilibus, Mineralibus, Simplicibusq; cunctis, non sint veriti constituere virtutem, cum

Saporem earum, lingua prius explorassent, & solos postremosque; istos, gustu demum percepissent. Hinc simplicium medicamentorum libri illi Galeni laudatissimum pondus susceperunt. Hinc Theophrasti de hystoria Plantarum mirabilis illa educta doctrina. Hinc Dioscoridis sempiternum illud de medica materia volumen absolutum. Hinc cuiuslibet tam quidem Philosophantis de intrinsicis simplicium omnium medicamentorum, alimentorumque; omnium, viribus, ac potestatibus, (p. 60) singularia instrumenta, per quæ sanitas præsens conferuatur, & amissa emitur, atque recuperatur. Tantum si producitur saporis dignitas, bibere conueniet paulatim: animumque interim totum à Cerebro & Corde abigendo, in fauces conuocare. Hic æstimato prudenter vini sapore, præter quam quod voluptate gesties, sapientiam quoque nancisceris admirabilè: quippe qui valebis inde, minima quoque; fragmenta diuitiarum vini, meditando expiscari: & in salutem hominum de communissimo liquore, non quidem communiter, ut sit, sed solertissimo cum spiritu ratiocinari. Præstat verò per susceptam viam progredi: & proposita primum definitione generica Saporis, deinde de speciebus eius singulis, & de vini cognitis saporibus. discurre: quamque tandem exerceant Virtutem, in Corpus humanum coniecta, solito more indagare. Vnanimis conspirant Philosophantes, quod Sapor sit affectio, quædam mixti, quam imprimit humido aqueo, ficcum terreum, opera Caloris.

Hæc Saporis quidem definitio, dummodò tamen eam, ut materiale quoddam accidens contempleris: nam si ut obiectum gustus accepteris, tunc superiori contextui definitionis addendum, immutans adactum, qui potentia est nobis, gustum. Imprimere verò ficcum Terreum (ut expositione pateat definitio) aquæ humiditati, affectionem hanc, Saporis, sola potest ablutio siue percolatio. Id quidem, quod sensus manifestat, in Aquis pluuiialibus, in Riuis, in Mare, in Fluminibus, Stagnis, Aluionibus, Inundationibus: in quibus ea percipitur Sapiditas, quam terræ super quas percolarunt, impressere. At quoniam nec simplex Aqua, nec pura terra insitum vllum saporem seruare degustamus: quoniam præterea negant sapientes aliquam Actiuam Qualitatem concessam, binis istis elementis, idcirco commistionem illam in se inuicem, quæ connectitur Ablutione, siue Percolatione, cum sine Coctione persolui non possit (cuius munera sunt, coniungere, concernere, constipare, componere) Calori Principi ascripserunt, Calori vnico coquente, connectante, stipante, densante, componente, apposuerunt. Tria ergo concurrunt ad Saporis Vitam, Calor, Terra, Aqua. Calor, veluti agens: Aqua & Terra, veluti materiæ, & subiecta proximiora, in quibus mixtio, coctioque; imprimantur. Verùm Colores quoque nec non Odores,

per talem Ablutionem (p. 61) nasci contendes. Nulli id quidem dubium, sed definitionis vltima, soluunt nodum. In ijs verò legitur, Finem Ablutionis Gustabilium esse, immutare Gustum. Ad producendam si quidem hanc in nobis affectionem, resolui neccessè est substantiam ex sapido, vt docet Auic. quæ linguæ humiditati admixta, compreditur à Gustus sensu, eodem modo, quo alterata linguæ familiaris humiditas perferentur.

Adhuc tamen vltra progrediendum, & in grauissimo affectionis huius negotio (in quo veluti diximus fixa medicæ materiæ stant fundamenta) nihil videtur prætermittendum, quod saporis essentiam sub oculos euidentissimam non supponat. Sapor (vltima definitionis particula loquebatur) immutat sensum Gustus, de potentia ad actum. In lingua, bini sedent sensus, Tactus, & Gustus. Gustus ne solus iudicando erraret, socio firmatus est, cuius indiuisibili fruitur commercio, roboraturq; præsidio. Non enim, vt Plato, Venis donatur lingua, in Cor tendentibus, per quas saporum via, aperiatur in iudicium: neq; enim hæc patèt, neq; si paterent, aut tam breui sentiremus, aut tam difficulter interna afficerentur sapidis facultatibus: at certè, vt Aristotili placet, cum Gustu, Tactus, sempiterna lege naturæ confociatus. Gustus etenim, relinquit tactui officia discernendi Calidum à Frigido, Asperum à leni, Durum à molli: sibi verò referuauit soli imperium dijudicandi Alimentum in mixtis à non Alimento. Quo verò mota consulto natura binos istos coniunxerit indiuisibiles in lingua, Tactum & Gustum, breui recitat idem Aristot. 2. de Anima. Tactus primus omnium sensuum est in vita habentibus; ob id datus mortalibus, vt quibus primis componuntur sensum haberent. Componimur autem Calido, Frigido, Humido, Sicco, Duro, Molli, Asperio, Tenui & reliquis secundis qualitatibus commixtioni aduenientibus: quare hæc quoq; obuia linguæ illico compræhendit. Ei verò obuia perpetuò aduenire iubet Natura, quò scilicet iisdem perduret, quibus natalia consequutus est. Quam etiam ob Causam, tam in decernendo de sensilibus, quàm in conseruando se ipsum, prima hæc amica exposcit, antiqua hæc cæco quoddam impulsu requirit: & nudas quidem ab aliena qualicumque copula affectaret, si puris illis, & nudis sciret animal constitutionem suam, & conformationem consecutum; Verùm (p. 62) quia ijs per occulta in quandam proportionem, & indicibilem nobis concursionem, subducimur ad Vitam, hinc refectionem ab iisdem expectantes, cogimur potentiam cōnectere, ex cuius facultate, illud quod expedit velut perutile feligamus, quod verò officit, tanquàm inutile refutemus. Potentiam huiusmodi arbitrij, Gustus sibi adoptauit. Quo circa cum Tactu linguæ, Gustus datus ei indiuisibilis socius: commissumq; ei à

Natura, vt iudicia ferat, non quidem omnium indifferenter, ad restaurationem aduenientium, (id enim Tactui delegauit officium) sed conuenientium, & incompetentium, quæ verè dicta sunt alimenta, siue escas, & nutrimenta. In iisdem siquidem non inferuntur nudæ solum qualitates tangibiles, quibus componimur primis, sed latitant ampliùs, qualitatum proportiones illæ, quibus postremis perficimur, & quibus meritò nouissimis, actus ac viscera sustentamus. Vidit necessitatem huius commentationis Aristot. libello de sen. & sen. & eruditum optans eum qui circa doctrinam saporum versaretur, promouit hanc dubitationem. Immutet ne sapor Gustum, vt Gustus est, an potiùs immutet sapor Gustum, vt Tactus est.

Soluendoq; nexum, docuit idem quod nos suprà: & quid sit sapida substantia, siue Nutrimentum, præclarissimè explicauit. Sapida inquit substantia, nō ijs tantùm prædita esse debet qualitibus, quæ Tactum mouent, sed alterius insuper competem esse necessarium est, quæ Gustum alterat. Alterant autem Gustum, sola Alimentosa: hoc est illa, quæ retinent in se præter qualitates simplices concursum earum in Corpus, conuenient nostro. Quod si curiosus percuncteris, in quo nam rerum modulamine conuenienta ist hæc consistat in cuius forma latitat Alimenti Natura, Aristot. lib. eodem parauit responsionem, & genio satisfecit, euentiæ & diluciditatis auido, Dulce, illud esse docens. Dulce enim, absoluta mixti perfectio: Dulce symmetrum, numeris omnibus, & gratijs elaboratissimæ compositionis expolitum. Dulce, leuius Corpusculum: leuia verò cum trahantur facile à Calore, hinc Dulce, Caloris nostri coniunctissimum. Reliquas Sapidorum species, vel condimenti gratia recepat Calor, vel tanquàm priuationes vnigeniti, & veri Nutribilis complectitur. Dulce veruntamèn, & Suaue, videntur aliquo modo similia, & aliquo alio dissimilia. Similes quidem (p. 63) Qualitates, quia semper Suaue, omne Dulce: at tamen, dissimiles, quia non omne Suaue, Dulce. Verùm dixerim ipse, Dulce suauius quid simplici suauis: suaue verò gustabilem esse qualitatem parum à Dulci deflectentem. Homerus idcirco

Caseus & mel Dulce, suavis stillaq; Vini.

Vnde Dulce quidem, proxima Alimenti materia, non eo tamen minus, suaue. Hæc à vino non aliena: quæ si ad pleraque alia inuitentur, & planiorem reddent hanc de Saporibus lectionem mirabilioremque, & vinum attollent in celebritatem, & dolos detegent, largè iam diuagantes, qui Hippocraticam Artem, Peripateticamq; Scolam, summo cum Præceptorum dedecore, & antiquissimæ eorum nobilitatis fastidio defædarunt. Et huc peruentas liceat opto digredi parumper, & grandi in negotio cupidus exaudiri, detur quæso venia prolixitati.

Tangit hoc, Extracta illa medicinalia cōmunissima, & Quinctas, quas vocant essentias, Chimiſtæ, ex metallicis, & mineralibus, per suam fundendi Artem, educta, quæ quidem celebratissima, sub nomine alimentorum, per vniuerſum circumferuntur, & manibus Principum, atq; Potentum admiranda, gestantur. Et vt de Extractis primùm loquar. metalla quam plurima, Aurum, Argentum, Perlas, Corallos, Margheritas, Smaragdos per fuſoriam Artem parata, offerri ſolent noſtro hoc ſæculo familiariterq; ægrotantibus prædicantur in refectionem præcioſa; tanquàm Alimenta quidem, at ea non conſueta, ſed recondita quadam ope eius Artis, exactiora: puriſſima ſcilicet, immunia ab excrementis, vitalia vbiq; Cæleſtia. Tantùm porrò rerum iſtarum, proceſſit ſtudium, vt vel medicum derideant, qui Chemicam non ſapiat vel Philoſophum repræhendant, qui in Chemicam obloquia contorqueant. Neque rei nouitas hic ſtetit, ſed longiùs progreſſa, ſtudioſos ſui plurimos fecit, plures illece in fraudem, multos perdidit conſuſione: quorum Confortiũ (quod reſtat peioris) tanto cum tumultu nunc oblatrat, vt Apollineũ Medicum, germanæq; Philoſophiæ ſequacem, Deo ſcilicet, vt inquit Hipp. in Præcept. æqualem, contendentem contrà Chemicos, illorumq; inania machinamenta, validiſſimis conſilijs deſtruentem, exaudiri non permittant.

At vos qui extracta iſtiusmodi Nutrire aſſeueratis, quam aliam, docere, proponitis Nutribilis Vitam, ab ea dulce tenet (*p. 64*) in ſe, & ſuaue vnctuoſum? Si ſolum Dulce Guſtum mouet, ſi ſolum Guſtabile, alimentum exhibet? Quod nam modò Dulce promunt metalla? Quod ſuaue vnctuoſum Mineralia? Quem nutribilem ſaporem inſtillant lutoſa Terreſtria, aut frigido præſſa Foſſilia? Hoc ergo inſigni nomine negandũ illis alimentorum Priuilegium. Verùm, Alterationis facultatem iſſdem fortàſſè aſſignabitis, quando Nutritionem nequeatis. Ego verò Alterationis quoq; vim, nullam iſſce contendam ineſſe: vnde ſi inepta, ea ſenſitis figmenta ad nutriendum Corpus, eadem ineptiſſima ad alterandum audietis. In gratiam veruntamen Auri, Argenti, & Gemmarum, hæc valeant dictata, in quæ propenſus inhiat extrahendo ad celebrem cordialemq; Corporis humani refectionem, Fuſorius. Nulla præpotente, pollent Aurum, & Gemmæ, qualitate: cuius extat conſilij argumētum eorundem inſipiditas. Si ergo ſenſum Guſtus non mouent, quomodo Altricem agitabunt, cuius interpres obuiat Guſtus, & Liguæ Taçtus præcurrit? Quod ſi à formæ recondita aliqua proprietate, vt Plotinus, & Claſſis eius optarunt Authores, id ea præſtare aſſeueraueritis, in aliud continuò abſurdum reciditis: per hæc ſi quidem, vera negabitur Alimenti ratio, quam Philoſophi fanciuerè, Alimentum nempè eiufdem fore ſpeciei cum deperdita noſtra ſubſtantia, ſed huic per vos addendum,

posse nostram substantiam, ab alia aliqua qualitate siue vinobis incognita restaurari. Sentimus præterea, eodem moniti experimento, non valere sanum Corpus vllum, lapidum, aut metallorum, Extractorumq; suorum præsidio conseruari. Cur itaq; infirmum, confingemus ope illorum reuicturum? Sed non alterare repetamus, initio sumpto à Calore, quem ex nullo istorum sentimus augere: neque ex vlllo arguere possumus id futurum, quandò Gustus ab ijs in Calorem non alteretur, quo præuio nuncio, venturas virtutes prælibamus? Quandò condensata à frigore, Vinci frigido non coniectemus? Quod si ficcitate agere ea dixeritis intra nos, non video ipse cur in pauca Quantitate deuorata, non pereant aborta in Alueo ventris, & Pelago humorum non perdantur. Terrea etenim ficcitas, non potest Aqueum humorem increassare, nisi copia præualeat. Adsiistendum porrò sanguinis fluxum, ex rupturis Venarum erumpentem ediscimus medico exercitio, non quidem pusillum, sed plurimum (*p. 65*) pulueris inspergendum. Ad quid ergo paucillas datur ægrotantibus Cordialium vestrorum, si colluue tumet Corpus, si diluuium humorosatum inundat? Vires adhuc exeri magnas à minima quãtitate substantiæ nõ potuerunt mei sensus ad huc vsq; diem percipere: nam trahere Magnetam paucam, ferrum, at paruulum vidi quidem, eandem tamen animaduerti nec magnum trahere, nec loco quaterere. Multa ebullit intrà nos eluuius, febre dum opprimimur, & vestra potissimum, ò Veneti magistri, maligna; quam alterare, & vincere non quidam bolus, sed nec amplissima alia sifteret massa, aut inflecteret. Alere itaque non possunt metalla, nec lapides, siue extracta metallorum aut lapidum. Alterare pariter nequeunt. Nec tandem si specifica aliqua proprietate valerent, sensibile tamen beneficij opus aliquod promouerent, quum pusilla instituatis decoranda. cui si lubet addere alterum, non posse scilicet Quinctas essentias quas promulgant plerique fabulosas purgare Corpus ab impuritatibus morbosq; ob id depellere id certè non inanem habuerit euentum. Nam fidunt Chimici protectores suis illis illusionibus, quod Aurum consocietur cum natiuo nostri Calore, quo aucto, Calor inde insurgat in abigenda, & profliganda fastidia Corporis. Commentum istud quas condant fabulas attendito. Id præstare aurum Qualitatibus elementaribus negant: id enim defendere non possent quamquàm verè Philosophiæ, compotes. Ergo in proprietates abditas necessarium confugium. Aiunt itaq; Cælestem esse Calorem Cordia, & Cælestem Auri Calorem siue virtutem. Cui inde addunt supposito, defectibus tunc præsto esse Aurum nostri huius Caloris, si quando languet, quo reuiuifcente, grauiora expediat, & in obiecta mala potens insurgat, ijs Ego. Æternitatem per tantas nugas parari nobis certissimum; quam nullus tetigit. A morbis adhuc

securissimam abstinentiam, & immunitatem, quam nullus habuit. refectionem insuper salubriorem quam sensit nullus. sed proximius accedas: Natiuum vos Calorem, Cælestem profitemini, & liberè publicatis, nec innumeris viris sapientibus aliter sentientibus respondetis? Cælestis itaq; Calor ab elementari, hoc est alimentali, & a Cælesti, diuersis speciebus sustinetur? Alteratur, minuitur, augetur, perit, reuiuiscit, cælestis? Cælestis ergo & elementaris paribus priuilegijs gubernantur? (p. 66) Aucta ergo Cælestis si amouet vltro peccata humorum & Corporis, ergo Pueri, & fortissimi nu[m]quam tacti in morbis? Quid tandem? efficiunt cælestibus, terrestria? enecant cælestem vitam, & sublime principium viuendi fæces alui, excrementa sanguinis, elementaria? Alias tamen fatius transferre exquisitiorem huius propositi doctrinam; eo nempe loci, vbi de medicamētis omnibus ediseram, Deo protegente studia & vitam. Audio tamen repugnantiam à Plotiniciis illis & Astronomis: spiritum dicētib; cælestem imitari, & trahi in paratam materiam; quæ si cōfundatur, & conspurcetur euanescere & perire, tāquàm aliquid spiritus medium, inter Corpus, & Animam. Ijs ergo purissimis substantijs insertum esse astruunt plurimùm eius exquisitioris & Cælestis spiritus. qui non segnis s[ed] occurrat spiritibus Cordis purissimis, eos clarificabat vltro, & illustrabit, qui valeant inde saniores, sanitatem tueri, & animi tranquillitatem propagare. Ijs non obisto ipse: sed velim hæc recogitata. Nasci spiritus nostros vitales de die, in diem à crassioribus alimentis & sanguine: eosdem perire de die, in diem ob animi patemata, & peccata Corporis. Quamobrè non sufficit ad sanitatē nec sat est ad vitam quod ij illustrentur, sed necessariū est, vt regenerentur; id quidem quod nulla metalla queunt præstare. & præterea non est vnus spiritus cordis, qui vitam sustentet, sed præter eum & Venæ, & Ossa, & Carnes crassius pabulum exoprant. Quamobrem des quātum voles horum Cordialium siue extractorum, nec ad sanitatem, nec ad vitæ essentiam sufficient. & fidere istis leuissimo filo est vitam appendi, fabulisque & commentis eorum suspendi, qui loquacitati primùm student, quàm demonstrationi, & veritati. Reliqui rursus illi spiritus, & quas vocatis Quinctas essentias ex simplicibus erutas, quas teneant vites, in reficiendo, non valui adhuc, aut sensu percipere, aut ratione discursuè vllò introspicere. Mixtum (mecum discurrebam) si est Corpus hominis, à simile quod est mixtum conseruabitur. Simplicissimæ ergo Quinctæ essentiæ, qua legis benignitate alēt? Addetis fortassè, spiritus illas excitare segnes, eosdemq; turbidos serenare? Hoc tamen afferto, nutrire non concludetis, sed fatiùs alterare. Vellicabunt nanq; (vt ita dixerim) segnitieim illam, & impetu erumpentis calorificè qualitatis discutient suas illas præter naturales

Nebulas. Hoc quidem (p. 67) euenire posse opinor. At magnificas illas eximiæ potentiaë laudes in populum iactatas vnde excerpitis? Cur veluti Thefaura folis arcana sanctoribus custodienda committis? Nonne odores ipsi suauiores, & acutiores, hanc de se elidunt gloriam, & ad hanc solam nati sunt salutem adferendam? Quid ergo supra Florum, aut Atomatum excellentiam, illas transportatis? quos tamen Flores, quæuè Aromata vulgari vt potè manu tractata passim contemnitis. Verùm si istis non contenti instaueritis Quinctas hasce essentias præditas ea esse facultare, quæ reponat deperditos spiritus, quibus veluti cardinaibus sistit vita; egu tunc fieri non posse specularer, vt spiritus animæ, generet sine præuia alteratione, adueniens aliquod ab extra: id quidem quod fieri posse, conabor eo loci demonstrare vbi quo pacto vinum nutriat, edisseram. Concesso tamen, tali in præsentia supposito, non verificabitur adhuc, Quinctas vestris essentijis hoc esse priuilegium delegatum, regenerandorum animæ spirituum. Si etenim Pingue, & Vnctuofam nutriunt sola, Aerei certè & subtilissimi vestri spiritus minimè pingues, non Aquei, non Vnctuosi, qua cum Arte nutriunt? sed humanos dicetis aereos. Erratis certè: nam prodeunt ij à succis Animæ altricis, & ab illis nati emergunt. Cuius suæ Originis illus adest testimonium, quod deficientibus succis, ipsi quoque delinquant: corruptis pariter corruant.

Ad complendas itaque restaurationis intentiones non debent rationales præssidijs istis abuti extractorum, aut Quinctarum essentiarum: nec tot tantisque ob id ea celebrare encomijs: sed coacti artis ingenuitate, debent suam illarum dolositatem patefacere. Non ea scilicet Nutribilia: Non mira: sed paululùm Alterabilia, inania, pauperrima remedia. Neque Alterabilia tantum, vt spei aliquid fructificæ proponant; sed parcissimè prolifica salutis: quæ dum sanum hominem nequeunt seruare, ægrum neque sanabunt, ac multò minùs morti proximum reuocabunt. In vnica si quidem persistencia virium, quam stabilis firmat Nutritio, Vita perdurat. Alteratio verò, quantum vis potens, supponit semper hanc virium firmitudinem: qua ablata impotens, & ipsa ruit alteratio, vt potè quam molitur virium robur, & simplex virium integritas succendat. Vina, Vina, Chimistæ? Vina Nutriunt. Vina alterant. (p. 68) Vina sustentant firmos, erigunt lapsos, cohibent cadentes; Vina edunt miracula, non extracta, non lapides, non Quinctæ essentiaë nomina fabulosa; non boli, non pillulæ argentæ, auræ, aut gemmæ, plebis deceptiones, incantamenta marsupij, vituperia sapientiaë, medecinaë opprobria. Hæc dulcia: Hæc Vnctuosa: Hæc Pingua: Hæc Leuia: Hæc calidi conuati Pabula, corporis humani sublimia, certissimaque Alimenta. Hæc verè sapida. Hæc propterea celebrando elogijs vestris, Encomiastico cantu,

& lira. Hæc feueriori difciplina in vſum Vitæ percolenda, in ægrotantium commodum miniſtranda, & præſens vt tentat labor commune facere ſemper ſaluti hominum imminetia. *(pp. 59-68)*

∴